

VALTION ERITYISRAHOITUSTOIMINTA

Valtiontalouden tarkastusvirasto on suorittanut valtion erityisrahoitustoimintaa koskevan tarkastuksen. Tarkastuksen kohteena ovat olleet kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnoimat valtion erityisrahoitusta harjoittavat valtionyhtiöt, Finnvera Oyj ja Suomen Teollisuussijoitus Oy. Tarkastus on rajattu emoyhtiöihin ja Finnvera Oyj:n osalta kotimaiseen rahoitukseen.

Tarkastuksessa on arvioitu sitä, kuinka hyvin erityisrahoitusyhtiöt ovat toteuttaneet lainsäädännössä niiden toiminnalle asetettuja tavoitteita. Tarkastuksessa on arvioitu myös Finnveralle ja Teollisuussijoitukselle asetettuja omistaja- ja elinkeinopoliittisia tavoitteita.

Finnveran rahoitustoiminnan kohdistamista koskevat säädökset ovat hankalasti sovellettavia. Rahoitustoimintaa koskevat toimialarajoitukset olisi määriteltävä riittävän selkeästi tulkintamahdollisuuksien poissulkemiseksi. Samoin toimialalajennukset yrityskoon ja rahoitustuotteiden suhteen olisi muotoiltava säädöksiin selkeämmin.

Finnveran yritystutkimuskertomukset, joihin sisältyy päätösesitys ja perustelut, oli tehty hyvin systemaattisesti ja perusteellisesti. Rahoituspäätösten perusteluissa olisi kuitenkin kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota rahoituksen vaikuttavuuteen lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Perusteluissa olisi kiinnitettävä selkeämmin huomiota rahoitettavien hankkeiden alueelliseen sijoittumiseen ja Finnveran velvoitteeseen korjata rahoituspalvelujen tarjonnassa esiintyviä puutteita.

Kauppa- ja teollisuusministeriön Finnveralle asettamat elinkeino- ja omistajapoliittiset tavoitteet ovat pääosin perusteltuja, selkeitä ja helposti mitattavia. Tavoitteissa voidaan kuitenkin todeta olevan ristiriitaa siinä mielessä, että yhtiön on toisaalta täydennettävä rahoitusmarkkinoita rahoittamalla sellaisia riskipitoisia hankkeita, joihin ei muualta saada rahoitusta, ja toisaalta taas on pyrittävä itsekanlattavuuteen.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut Finnveralle elinkeinopoliittiseksi tavoitteeksi vuosina 2000, 2001 ja 2002, että yhtiön rahoitus aluepoliittisille tukialueille kohdistuu kunakin vuonna ainakin samansuuruisena kuin edellisenä vuonna. Tavoite on siis pysynyt samana vuosina 2000-2002. Menettelyä ei voi pitää riittävänä, vaan ministeriön tavoiteasettelun aluepoliittisten tavoitteiden suhteen tulisi olla aktivoivampi.

Osa kauppa- ja teollisuusministeriön asettamista tavoitteista jää aluekonttoreissa jossain määrin etäisiksi. Tavoitteet olisi asetettava siten, että ne voidaan nykyistä paremmin ottaa huomioon aluekonttoreiden käytännön toiminnassa.

Teollisuussijoituksen toimintaedellytykset on määritelty hallitusohjelmassa, jonka mukaan valtion omaisuuden myynnistä saatavia tuloja ohjataan mm. Teollisuussijoituksen toimintaedellytysten vahvistamiseen. Valtio on sijoittanut yhtiöön noin 227,8 milj. euroa vuosina 1995-2001.

Yhtiön pääomista oli vuoden 2001 lopussa sijoitettuna (maksettu rahastoihin tai suoriin sijoituksiin) 116,8 milj. euroa (51,3 % valtion sijoituksista konserniin). Sitoumuksista oli jäljellä eli maksamatta 100,5 milj. euroa ja ilman sijoitussitoumuksia oli 10,5 milj. euroa. Onkin aiheellista arvioida, vastaako tällainen sijoitusvauhti, jossa vain noin puolet pääomasta on maksettu rahastoihin tai sijoitettu suoraan, Teollisuussijoituksen toiminnalle asetettuja tavoitteita. Harkittaessa uusia pääomasijoituksia yhtiöön olisi samalla tarkasteltava yhtiön nettorahantarvetta ja vaihtoehtoisia tapoja, joilla sijoittamatta olevan pääoman määrää voitaisiin pienentää.

Teollisuussijoituksen kaikista sijoitussitoumuksista yli kymmenesosa kohdistuu alueellisiin rahastoihin. Ottaen huomioon hallitusohjelman painotukset elinkeino- ja aluepolitiikan suhteen voidaan osuutta pitää pienenä. Alueellisen rahoituksen osuutta lisää kuitenkin se, että yhtiö on sijoittanut venture capital –rahastoihin, jotka ovat toimineet osittain myös alueellisina sijoittajina. Lähes puolet yhtiön sijoitussitoumuksista kohdistuu näihin rahastoihin.

Kauppa- ja teollisuusministeriön ohjausta Teollisuussijoituksen suhteen ei voida pitää riittävänä. Etenkin elinkeinopoliittiset tavoitteet on määritelty varsin väljästi. Teolli-

suussijoituksen olisi myös otettava toimintasuunnitelmasaan selkeämmin kauppaja- ja teollisuusministeriön kannanotot toiminnan suuntaamisesta huomioon.

Muuttuneista rahoitusmarkkinapuutteista johtuen Teollisuussijoituksen rooli valtion erityisrahoittajana olisi arvioitava uudelleen. Toiminnan suuntaamisessa olisi huomioitava myös valtion erityisrahoituksen tarve suorissa sijoituksissa.

Vaikkakin Finnveran ja Teollisuussijoituksen keskinäinen työnjako valtion erityisrahoittajina on määritelty selkeästi, on Finnveralla edelleenkin käytännössä varsin merkittävä rooli alueellisessa pääomasijoitustoiminnassa joko suoraan tai omistustensa kautta. Finnveralla on mm. sijoitustoumuksia rahastoissa, joissa toimii sijoittajana myös Teollisuussijoitus. Toiminta on selvästi päällekkäistä. Kauppaja- ja teollisuusministeriön, Finnveran ja Teollisuussijoituksen kesken esiintyy hyvin erilaisia näkemyksiä siitä, mikä Finnveran roolin pääomasijoitustoiminnassa tulisi olla. Olisikin selvitettävä Finnveran rooli pääomasijoitustoiminnassa mukaan lukien sen omistukset rahastojen sijoitustoimintaa harjoittavissa yhtiöissä.

Myös Sitra toimii sijoittajana eräissä rahastoissa, joissa Teollisuussijoitus ja/tai Finnvera ovat mukana. Julkisen erityisrahoituksen tarkoituksenmukaisen toiminnan varmistamiseksi Sitran olisikin oltava nykyistä tiiviimmin mukana erityisrahoituksen tavoitteenasettelussa ja toteutuksessa.